D.El.Ed

Question Paper

Code No. 5461

Roll No. ....

SET : A

D. El. Ed. 2nd Year Exam., August – 2021
(Admn. Year 2018 & 2019)

Pedagogy of Sanskrit Language

संस्कृत भाषा का शिक्षाशास्त्र

(Course Code : DE-211)

(Only for Fresh/Re-appear Candidates)

[Evening Session]

Time : 2 Hours] *[Max. Marks : 35*

समय : 2 घण्टे] *[अधिकतम अंक : 35*

सामान्य निर्देश :

(i) *कृपया जाँच कर लें कि इस प्रश्न-पत्र में मुद्रित पृष्ठ* **7** *तथा प्रश्न* **6** *हैं।*

(ii) *प्रश्न-पत्र में दाहिने हाथ की ओर दिये गये* ***कोड नम्बर*** *तथा* ***सेट*** *को छात्र उत्तर-पुस्तिका के मुख्य-पृष्ठ पर लिखें।*

(iii) *कृपया प्रश्न का उत्तर लिखना शुरू करने से पहले, प्रश्न का क्रमांक अवश्य लिखें।*

(iv) *उत्तर-पुस्तिका के बीच में खाली पन्ना/पन्ने न छोड़ें।*

institutes.aglasem.com
aglasem.com

(v) उत्तर-पुस्तिका के अतिरिक्त कोई अन्य शीट नहीं मिलेगी। अतः आवश्यकतानुसार ही लिखें और लिखा उत्तर न काटें।

(vi) परीक्षार्थी अपना रोल नं० प्रश्न-पत्र पर अवश्य लिखें।

(vii) कृपया प्रश्नों का उत्तर देने से पूर्व सुनिश्चित कर लें कि प्रश्न-पत्र पूर्ण व सही है, ***परीक्षा के उपरान्त इस सम्बन्ध में कोई दावा स्वीकार नहीं किया जायेगा।***

सामान्य निर्देशाः –

(क) ***सर्वे*** *प्रश्नाः* ***अनिवार्याः*** *सन्ति।*

(ख) लेखः सुस्पष्टः सुवाच्यः च भवेत्।

(ग) प्रश्नानाम् उत्तराणि संस्कृतभाषायाम् देयानि।

(घ) प्रश्नानाम् संख्या अवश्यमेव लेखनीया।

भाग - क

1. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु ***द्वयोः*** प्रश्नयोः व्याख्या कार्या – $2 \times 3 = 6$

(क) वर्तमानसमये माध्यमिककक्षासु संस्कृतभाषायाः तथा च तस्याः साहित्यशिक्षणस्य अनिवार्यतायाः उपरि प्रकाशं पातय।

(ख) पद्यशिक्षणे विभिन्नानां सोपानानां वर्णनं कुर्वन् पद्यशिक्षणे परिष्कारस्य उपायान् लिखत।

institutes.aglasem.com
aglasem.com

(ग) विभिन्नशिक्षायाः आयोगेषु एवं पाठ्यक्रमे संस्कृतस्य स्थानविषये *एकं* निबन्धं लिखत।

2. अधोलिखितेषु द्वयोः प्रश्नयोः ***एकः*** प्रश्नः समाधेयः – 1 × 3 = 3

(क) वर्तमानसमये व्याकरणशिक्षणस्य का व्यवस्था वर्तते ? अत्र भवतः कः विचारः ?

(ख) समासस्य परिचयं यच्छन् समासस्य भेदानां वर्णनं कुरुत।

3. अधोलिखितेषु द्वयोः प्रश्नयोः ***एकः*** प्रश्नः समाधेयः – 1 × 3 = 3

(क) "मुखं व्याकरणं स्मृतम्" अस्य वचनस्य समीक्षां कुर्वन् संस्कृतव्याकरणस्य विशेषतासु प्रकाशं पातय।

(ख) मूल्यांकनस्य स्वरूपं तथा तस्य विशेषतासु प्रकाशं पातय।

4. अधोलिखितेषु द्वयोः प्रश्नयोः ***एकः*** प्रश्नः लेखनीय – 1 × 3 = 3

(क) पाठयोजनायाः कः अभिप्रायः ? पाठयोजनायाः विभिन्नेषु प्रकारेषु प्रकाशं पातय।

(ख) सूक्ष्मशिक्षणं किम् अस्ति ? सूक्ष्मशिक्षणस्य अस्माकं देशे शिक्षणप्रशिक्षणस्य महत्त्वं लाभं च बोधयत।

institutes.aglasem.com

aglasem.com

5. *एकः* प्रश्नः समाधेयः – 1 × 5 = 5

(क) छन्दसः परिचयं यच्छन् छन्दसः भेदानां वर्णनं कुरुत।

(ख) अलंकारस्य परिचयं यच्छन् अलंकाराणां भेदानां वर्णनं कुरुत।

भाग - ख

6. वस्तुनिष्ठप्रश्नानाम् उत्तराणि देयानि – 15 × 1 = 15

(क) '.............. व्याकरणं स्मृतम्' रिक्तस्थानं पूरयत।

(i) कर्णः (ii) नासिका

(iii) मुखम् (iv) हस्तः

(ख) 'छन्दोविहीनं' कथ्यते ?

(i) गद्यम् (ii) पद्यम्

(iii) चम्पूः (iv) रामायणम्

(ग) 'छन्दोसहितम्' कथ्यते ?

(i) कादम्बरी (ii) हर्षचरितम्

(iii) चम्पुः (iv) पद्यम्

institutes.aglasem.com
aglasem.com

(घ) यदा यदा हि धर्मस्य ग्लानिर्भवति भारत।

अभ्युत्थानधर्मस्य तदात्मानं सृजाम्यहम्।।

एषः श्लोकः कस्मात् ग्रन्थात् उद्धृतोऽस्ति ?

(i) कादम्बरीतः (ii) गीतातः

(iii) रामायणतः (iv) दूतवाक्यतः

(ङ) काव्यप्रकाशस्य रचयिता कोऽस्ति ?

(i) मम्मटः (ii) कालिदासः

(iii) बाणभट्टः (iv) भासः

(च) 'धातुतः' पूर्वं कस्य योगो भवति ?

(i) प्रत्ययस्य (ii) उपसर्गस्य

(iii) रामस्य (iv) पठति

(छ) 'अष्टाध्यायी' इत्यस्याः रचयिता को वर्तते ?

(i) पाणिनिः (ii) कालिदासः

(iii) भासः (iv) गोस्वामी

(ज) यत्र उत्तरपदार्थः प्रधानः तत्र कः समासो भवति ?

(i) कर्मधारयः (ii) द्विगुः

(iii) बहुव्रीहिः (iv) तत्पुरुषः

institutes.aglasem.com
aglasem.com

(झ) व्याकरणशिक्षणस्य श्रेष्ठविधिः कोऽस्ति ?

(i) आगमविधिः (ii) सहयोगविधिः

(iii) गन्तुंविधिः (iv) प्रयातुंविधिः

(ञ) अन्यपदार्थः प्रधानः कः समासो भवति ?

(i) बहुव्रीहिः (ii) तत्पुरुषः

(iii) अव्ययीभावः (iv) द्वन्द्वसमासः

(ट) संस्कृतभाषायां कति कारकाणि सन्ति ?

(i) षोडश (ii) अष्ट

(iii) नव (iv) षट्

(ठ) क्रियान्वयि .... भवति ?

(i) समासः (ii) कारकम्

(iii) सन्धिः (iv) कृदन्तम्

(ड) 'अलंकरोति' इति किं भवति ?

(i) अलंकारः (ii) छन्दः

(iii) नेत्रम् (iv) सन्धिः

institutes.aglasem.com

aglasem.com

(ढ) अष्ट (8) वर्णाः कस्मिन् छन्दसि भवन्ति ?

(i) उपेन्द्रवज्रा (ii) वंशस्थम्

(iii) इन्द्रवज्रा (iv) अनुष्टुप्

(ण) 'पीताम्बरः' अत्र कः समासो भवति ?

(i) अव्ययीभावः (ii) तत्पुरुषः

(iii) बहुव्रीहिः (iv) द्वन्द्वसमासः

institutes.aglasem.com

aglasem.com